
8982
III Aug. St. Dr. P

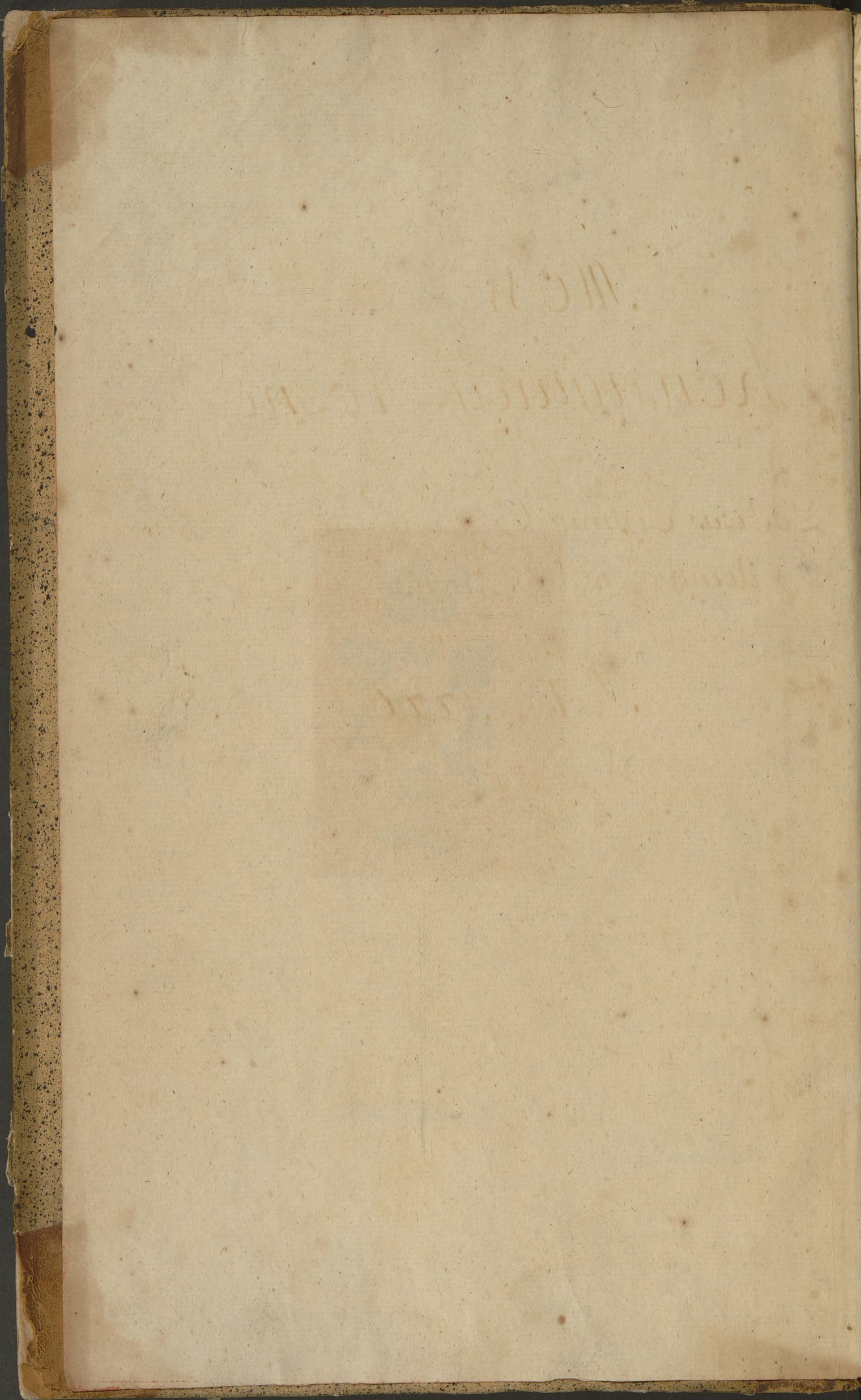
Bandthe 12.

3283 Traus.

VIII. a. 32.

19.

41. 1. 118.

MOWY
Konstytucye różne

Podczas Seymu Ordynaryinego pod Konfe-
deracya w Warszawie agitującego się
In Publicum

Roku 1776.
WYDANE.

M. C. H. V.

Historiographus Romanus

Historia Romanorum ab Urbe condita

BIBLIOTHECA
VNIV. MAGELL.
CRACOVIENSIS.

89824

1711. 12. 18

57.

MOWA

JASNIE WIELMOZNEGO

BIERZYNKIEGO

opisany

PISARZA ZIEMSKIEGO, ZYTOMIRSKIEGO,

P O S Ł A

Z WOIEWODZTWA KIJOWSKIEGO,

DNIA 12. PAZDZIERNIKA. 1776. ROKU.

NA SEYMIE WARSZAWSKIM

POD KONFEDERACYĄ AGITOWANYM

M I A N A.

DWIE Siły rozdzielały chęć moją. Hołd serca wyciskał słowa wdzięczności, a myśl przejęta uszanowaniem Tronu y wielkością Sławy Twojej, Miłościwy KROLU, kładła straż milczenia na skąpą moc wyrazu, że mimo czułość. z którą na tak żywe Oycowskiej Twojej troskliwości jestem dowody, mimo rozum, który mnie słodkim zamiarow napęlił pojęciem mimo korzyść, która dla serca prawdziwych, czułych możliwości wyobrażenia się pochodzi, krępowałem sam w sobie chęć, y władzę mówienia. Przeważa tandem y wdzięczność Obywatela y powinność Posła, przerywa milczenie, rozwiązuię usta moje, a te zawsze pełne wielbienia y czci dla Pana y Króla swego powinney. Lecz gdy mądrością Twoją Najjaśniejszy KROLU przenikać skrytości same niewidzialne niemych poruszeń, czytać umiesz w twarzach haraktery gdy ci więcej jest miła ta czysta ofiara, którą szczerłość y prawda niesie do Tronu Twego, skracam wyrazy w dowodach spełniać nieskażoney wiary y gorliwości oświadczam obowiązki. Aże cięży mię powołanie powinnością tłumaczenia woli pozostałych w Domach Braci moich, cięży y własne przeświadczenie. Pozwolisz Miłościwy KROLU, do zapadłego w Generalności o Kommissyach Prawa z in-

A

tereksu Obywatelów Powiatu Owruckiego, że Starostą tegoż Grodu zakłóconych przymówić się. Nie trzeba mi rysować obrazu Sytuacji, w których ucisk tych ubogich Obywatelów postawił, bo ten jest wiadomy W. K. Mci y Radzie tego Nieustającej, wiadomy Przeswietnym Stanom zkolatania, które z naprzykrzeniem czyni, a do którego Sąd Kommissyi na wyzucie z własności y honoru zażyty przymusza Ich. Miałam ja sposoby wzbudzające litość w sercach delikatnych, bo w interesie Obywatelów znajduie y żądanie Sprawiedliwości y Sprawiedliwość żądania; Lecz to mam honor Stanom Rzeczypospolitey przełożyć, że źródło z którego wypływa strumień nieszczęścia, dla kilkunastu familii grozi szkodliwym całemu Generałowi Kiiowskiemu wylewem y występny za brzegi słuszności wezbraniem; wyrok albowiem Sądu Kommissyi, niedość że dla tych Imion uciążliwy dla wszystkich jeszcze zostawił przykład niebezpieczny, wdawszy się w tłumaczenie przywilejów, przeciwne ustawom nie literalne, nie tak iak w sobie brzmią, naruszył Prawo 1569. Roku przy Unii W. X. Litewskiego Świętym przez poprzedników Wafzey Krolewskiej Mości Narodowi poprzyjęzione szlubem wyzwszy z posiadanych przed Unią y po Unii przed Woyną y po Woynie Siedlisk, naruszył Prawa de Securitate honorum & bonorum dla Woiewodztwa Kiiowskiego ustanowione: y ten to pociąg słuszności stał się sprężyną do przychylenia woli wszystkich obywatelów w ieden obiekt, że zniechawszy się na Sejmik Elekcyi, Pifarza do Zytomirza Uroczytę do Akt tegoż Grodu zanieśli użalenie, o naruszenie Praw sobie służących, o krzywdę zaznaimionych od dawności Imion. Ze taż sama okoliczność zatrudnia y aż do uczucia wszystkich Obwatelów Woiewodztwa Kiiowskiego dotyka, świadczy Instrukcyja nam Posłom dana, którą obowiązani jesteśmy do przełożenia Stanom Rzeczypospolitey interesu y wsparcia niedołęzney ubogich Szlachty Sytuacyi.

Miałem honor y Ja w tym Sądzie Kommissyi zasiadać, ale nie miałem szczęścia byż iedney y rowney konwikcyi. Z wiadomości moiey o tey sprawie to śmieie twierdzić mogę, że Dekretem 1613. Roku na Sądach relacyinych zapadłym uwikłana zoftała, ale że ten Dekret bez położonych Szlachcie mandatow, iak świadczą niższe dowody y kondemnaty otrzymane na Woźnych, że bez dopisaney od wszystkich tych imion y stron komparycyi, że evocatorię bo po zapadley 1598. Roku Konstytucyi, która z Ziemianami w Trybunale w sprawach tego rodzaju forum naznaczyła wyłączywszy Afseksoryom sprawy Juris liquidi Regii y podatkow, że nastąpił z wątpliwey attestacyi y nad myśl przepisu sporządzoney; ponieważ Dekret 1597. Roku prawnie przed Konstytucyą wyłączającą Ziemian od Afseksoryi zapadły, iako z iednym tylko Dorem rzecz była Paszyńskich, tak tych szczegulnie na edukt do Woiewodztwa odesłał, w attestacyi, którą w kopii W. Starosta pokłada y w Dekret 1613. R. jest inferowana, nie iuż ieden lecz wszystkie te Domy zamieszana. Położone zaś od Urodzonych Paszyńskich świadectwo przeciwne cale pierwszemu, y w Oryginale z podpisami y pieczęciami żyjących na ten czas Obywatelów, y do myśli Dekretu poprzedzającego sporządzone, bo tym tylko z ktoremi Sprawa była, służące. Ze Szlachta wywoławszy podług Prawa iako o rzecz Ziemką do Trybunału Hoyckiego Starostę

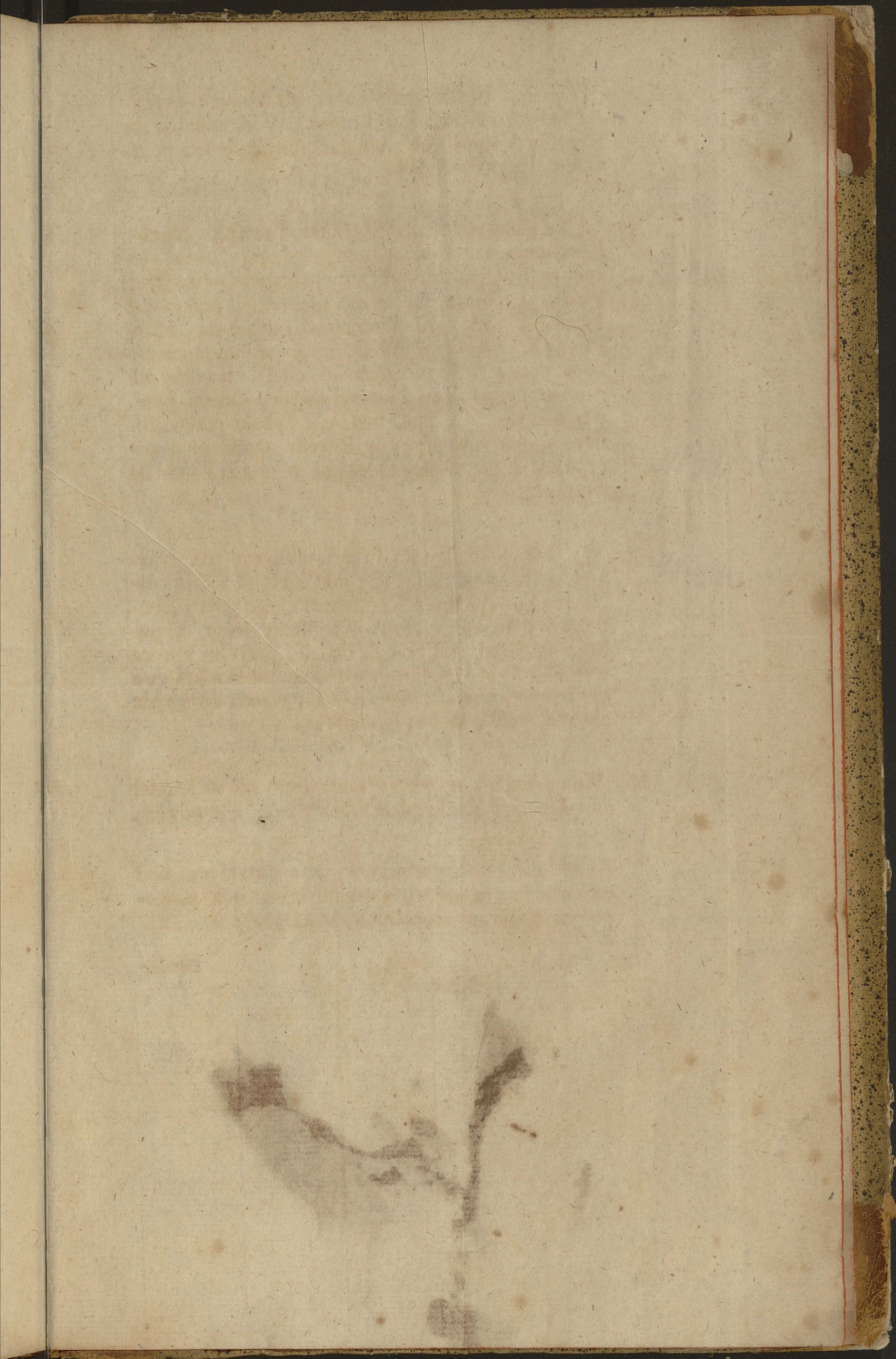
otrzymali w Trybunale Dekret 1609, Roku odsyłający na Sejm, a zatym nie mogli in duplici foro odpowiadać, a per consequens nie słusznie Dekretem 1613. Roku podciągnięni y uciążeni. Ze na koniec Seymowym Dekretem 1631, Roku cały ten Proces, y wszystkie Dekreta uchylone y zniszczone zostały, z tey krotkiej ale rzetelney remonstracyi niech Prześwietne Stany sądzą o istocie interseu Szlachty. Ja przeświadczony jestem, że gdyby y upadli w Sprawie (czego nie rozumiem) Skarb publiczny, nie będzie miał pomnożoney kwarty, bo gdy Prawo obowiązujące, a Prawo Unii poprzyjęzone Narodów; nie inaczej tłumaczyć Przywileje tylko iak w sobie brzmią w stanie podług istności Przywilejow iak kogo Unia zaftała należy ich zostawić, w żadnym zaś tych Szlachty nadaniu innego nie czytam obowiązku tylko służbę wojenną równą z innymi Obywatelami, a zatym przez samą słuszność wolną od ciężaru opłacania się. Wielkość tey sprawy, stopień prawności, w ktorej zostaie y powaga Rady niech Prześwietne Stany zaftanowi, nad potrzebą wyłączenia od zapadłego w generalności o Kommissyach przepisu: Perspektywa wielkości, albo zakłoconey Szlachcie daleki do zakaczenia w Trybunale stawia widok, albo nam wszystkim Obywatelom Woiewodztwa Kiiowskiego przerwę biegu sprawiedliwości ukazuje, zawaleniem Regestru Woiewodzkiego, interseu dwudziestu kilku domow tyleż kathegoryi, a kathegoryi od dwóch set kilkadziesiąt lat przychodzących zamykając w sobie kilkanaście niedziel czasu zabawi y zatrudni.

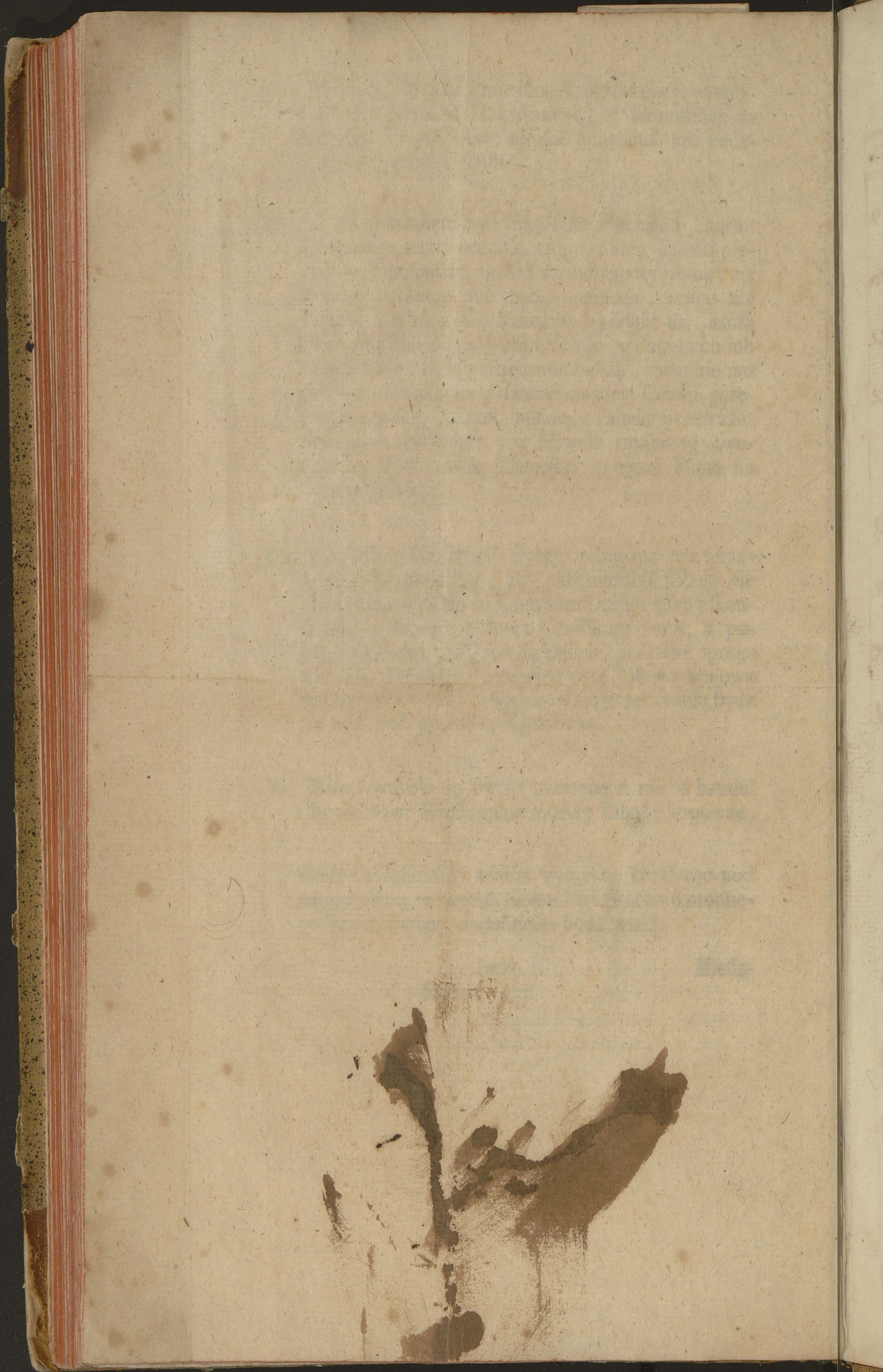
Stopień prawności iakiż może inny cel nastęrczać, do ktorego żądanie zmierzać powinno tych ubogich obywatelow, jeżeli nie dopomnienia się u Stanow Rzepltey teraz na Seymie pótwierdzenia Praw swoich. Przychodzą albowiem tu na Sejm w sprawie tey w ktorej już Dekreta seymowe 1631. y 1634. na stronę Szlachty zapadłe poprzedziły y zniszczyły cały fundament pretenfii Starostow Owruckich zagruntowaney na Dekrecie 1613. w nienależnym Sądzie y podstępnie wyrobionym, przychodzą po Dekretach Seymowych, ktore długim czasem przed wojną y po wojnie akceptowane, poselsyą nie przerwana zawsze od należności do ciała Starostwa wyłączoną stwierdzone, a te poselsyie dyłpozycyą Ziemiańską probowane w rewizyach popisach równie z innymi obywatelami domieszczone y wytknięte. Przychodzą na koniec niektorzy od Sądu teyże Kommissyi, a wszyscy od Rady Nieftaiącey odesłani na Sejm. Rada albowiem mając obowiązek całości praw przestrzegać, wglądać w administracyą Kraiowey sprawiedliwości, na głos ucisku z pomocą swoią przybyć musiała Szlachcie z majątku wyzutey, do tey wspaniałey rezolucyi silne od Woiewodztwa Kijowskiego odbierając proźby y pobudki, ktorego wszyscy obywatele o naruszenie Praw sobie służących z Sądu Kommissyi wynikające zaskarżyli się.

Y te to narzekanie w dwoiakiej y Woiewodztwa y osób krzywdzie przeniknęło dusze wielkich Mężow w Radzie zasiadających, że uznali konieczną potrzebę wyrozumienia tey sprawy, a zważywszy że Sąd Kommissyi częścią z Imiennikow, częścią z obowiązanym, y uczestnikow gwałtowności, y popełnionych Zaborow był złożony, drudzy zaś Kommissarze przemocą oddaleni od sądzenia; na koniec niektorzy powołani do obiawienia w tey sprawie zdania swe-

go różne y niezgadziące się z Dekretem dali świadectwo, poznawszy z wyvodu y odvodu Prawa Przywileie Szlachcie nadane y cały z gruntu intereſs wſtrzymali uciążliwą exekucyą Dekretu y tu na Seym do Stanow Rzepltey odeſłali; z powagą więc tey Magistratury nie zgodzi się iuż aby iey rezolucyą Trybunał, lub Sąd, który rozeznawał, bo będąc tak iak ieſt naywyższą w Kraiu Magistraturą decyzya iey nie może bydź tylko obiektem Seymu; a z tym przepiſana w generalności o Kommiſſyach reguła uſzczerbiać by ſię oczywiſcie zdała Rady Nieuſtającej prerogatywom, ztąd wypada, że albo Preſwiet: Stany delegować tu na Seymie do roztrząśnienia całego intereſſu, albo ufając ſumienniſci wielkich mężow w Radzie umieſzczonych rezolucyą iey utwierdzić raczą. Idzie tu o dwie waſne okoliczności o ucalenie Praw Generałow i naszymu ſłużących, o przyſpieszenie ſprawiedliwości z tych Praw dla Szlachty wypadające, do tych materyi kolega moy podał preiekt, żądając udzielney Kommiſſyi oſobney dla tey ſprawy. Ja z prełożonych przyczyn ſiniałbym dopraſzać ſię nie iuż Kommiſſyi, lecz potwierdzenia Praw y Przywileiow, ieżeli będzie w tym wola Przeſw: Stanow do ktorey ſię odwołuę. Jeżeli zaś Prze: Stanom nie będzie przypadać do upodobania Proiekt moy, połączę dopiero żądanie moie o Kommiſſyą.

REGISTER

Konstytucyi y Mowow w tej
Książce Inayduigcychse
Roku 1776.
WYDANYCH

	Folio
Akt Konfederacyi Generalney oboyyga Narodow	1.
Mowa IW ^o Mohronoskiego S. W. Korony Marszał ka Konfederacyi przy zagaieniu Seymu miana	2.
Mowa IW ^o Oginskiiego S. W. Litt. Marszałka Konfederacyi W. Litt.	3.
Nota od Departamentu Interessow Cudzo- ziemskich, do W. Graffa de Stachelberg Posta Rosyiskiego	4.
Respons na Tej Note	5.
Mowa IW ^o Rzewuskiego Hetmana Pol. Kor.	6.
----- IW Lipskiego Kawstetk Sezyy	7.
Mowa Krola Imzi	8.

REGISTR.

	Str.
Wiersze na pochwałę W ^o Mohronoskiego	9.
Mowa W ^o Kraszewskiego S. W. Korony	10.
W Ogińskiego Marszałk. K. W. Litt.	11.
Duffala Lowczego N. Litt.	12.
Moc Ratyfikacji z Dworem Rosyjskim	13.
Mowa W ^o Olizara Stelm. Korony	14.
Kosciatkowskiego	15.
Gurowskiego Marszałka N. Litt.	16.
Deputacya do examinowania Rady Nieustającej	17.
Zdanie W. Xęcia Lubomirskiego Marszałka W ^o Korony	18.
Mowa W ^o Rzewuskiego Hetmana P. Kor.	19.
Zdanie W. Branickiego Hetmana W ^o Korony	20.
Głos W ^o Nowowiejskiego Lowczy Wyszocy	21.

ordynacya

REGISTR

	Folio
Ordynacya Sądów Sejmowych	22
Mowa W. Gurouskiego Kawalek Przemyski	23
..... X. Młodziejewskiego Biskupa Poznański	24
Moc Ratyfikacyi z Dworem Wiedenskim	25
Mowa W. Olizara S. N.	26
Moc Ratyfikacyi Konwencyi Granicznej z Dworem Berlińskim	27
Powinności y Władza Departamentów w Radzie Niewstaigcey	28
Zdanie W. A. Lubomirskiego Marszałka Wielki	29
Votum Jegoz	30
Mowa W. Kosciatkowskiego	31
Akt Konwencyi między N. Królem Angielskim y Rzplta, a między Królem Angielskim Pruskim dla ułożenia granic	32

REGISTR.

	Folio
Objasnienie Ustanowienia Rady Nieustajacey	33
Zdanie W ^o Oginskiiego Hetmana W ^o W ^o	34
. Branickiego Hetmana W ^o Korony	35
Mowa W ^o Markowskiiego Stalnika Mielay	36
. W ^o Arzewickiego Hetmana a D ^o Korony	37
Zdanie W ^o Chreptowicza D ^o Kam ^o W ^o	38
Mowa Króla Imji	39
Deklaracya o Komisaryach y Remisyach z przeszlego Seymu wypadtych	40
Mowa W ^o Wiszowatego	41
. Bouffata	42
Zdanie W ^o Lubomirskiego Marszala W ^o Korony	43
Projekt względem orzeczenia Sądow ^o Obywatelow ^o Rzeszowskich	44
Zmniejszenie Expensy Cywilney przez Tęczy podane	45
Mowa W ^o Guruskiego Karzta Przem ^o	46
. Malachowskiiego W ^o Sieradz	47

Itos

REGISTR.

	Folio
Głos Jona Sanguszkha Wdy Wolyny - - - - -	48.
- - - - - W Markowskiego - - - - -	49.
- - - - - Korzeniewskiego - - - - -	50.
- - - - - Bukara - - - - -	51.
- - - - - Bierzynskiego Kaszt. Zytomir - - - - -	52.
- - - - - Zielinskiego - - - - -	53.
- - - - - Sierakowskiego - - - - -	54.
- - - - - Rzewuskiego H. B. K. 10 Olni - - - - -	55.
- - - - - Jegor - - - - - 12 Olni - - - - -	56.
- - - - - Bierzynskiego - - - - -	57.
Dochody Skarbu Koronnego - - - - -	58.
Wydatki Koronne - - - - -	59.
Mowa W Markowskiego - - - - -	60.
Uwspieczenie Summ Ziemskich y Pojezuickich. - - - - -	61. 62.
Obiasnienie Legis sumptuarie - - - - -	62.
Universal der Kron-Schatz-Commission in Ansehung des Schnupf- und Rauch Tabacks Commission R-ptej Skarbu Koronnego - Wlaka	63. 64.

1650

1650

1650

1650

1650

1650

1650

1650

1650

1650

1650

1650

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

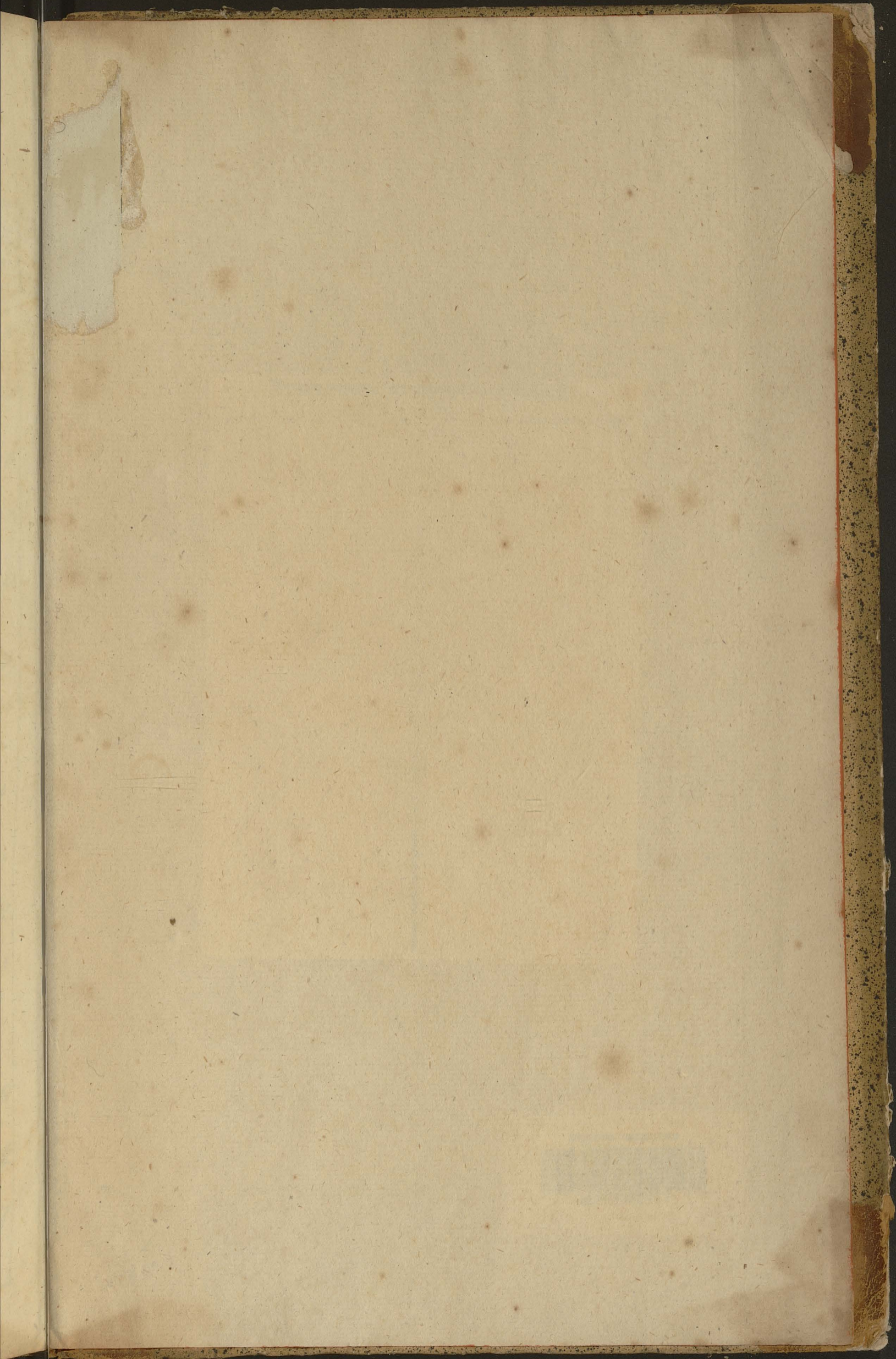
Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

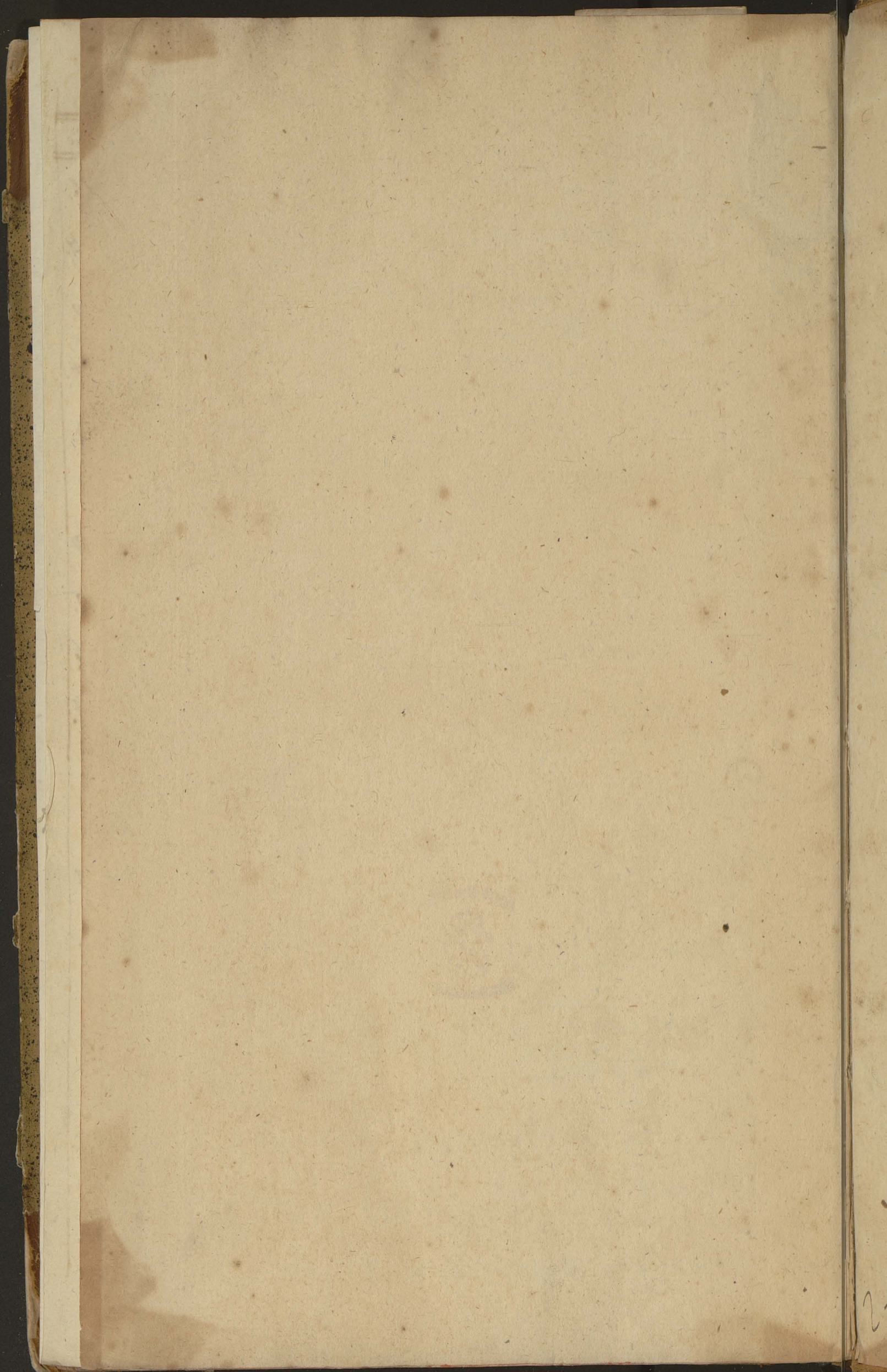
Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

Termin zwrotu lub zgłoszenie prolongaty.

--	--

Biblioteka Jagiellońska

stdr0022117

2-166.

